

Archeologisch vooronderzoek plangebied Multifunctionele Accommodatie aan 't Verlaat 1-3 te Almkerk, gemeente Altena

*Ruimtelijk advies op basis van een Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)
door middel van verkennende boringen*

Rapportnummer: V2407
Projectnummer: V23-5272
ISSN: 1573 - 9406
Status en versie: Definitief, versie 2.0
In opdracht van: mRO
Rapportage: W.J. Weerheijm, F.P.J. van Puijenbroek
Plaats en datum: Amersfoort, 4 april 2023

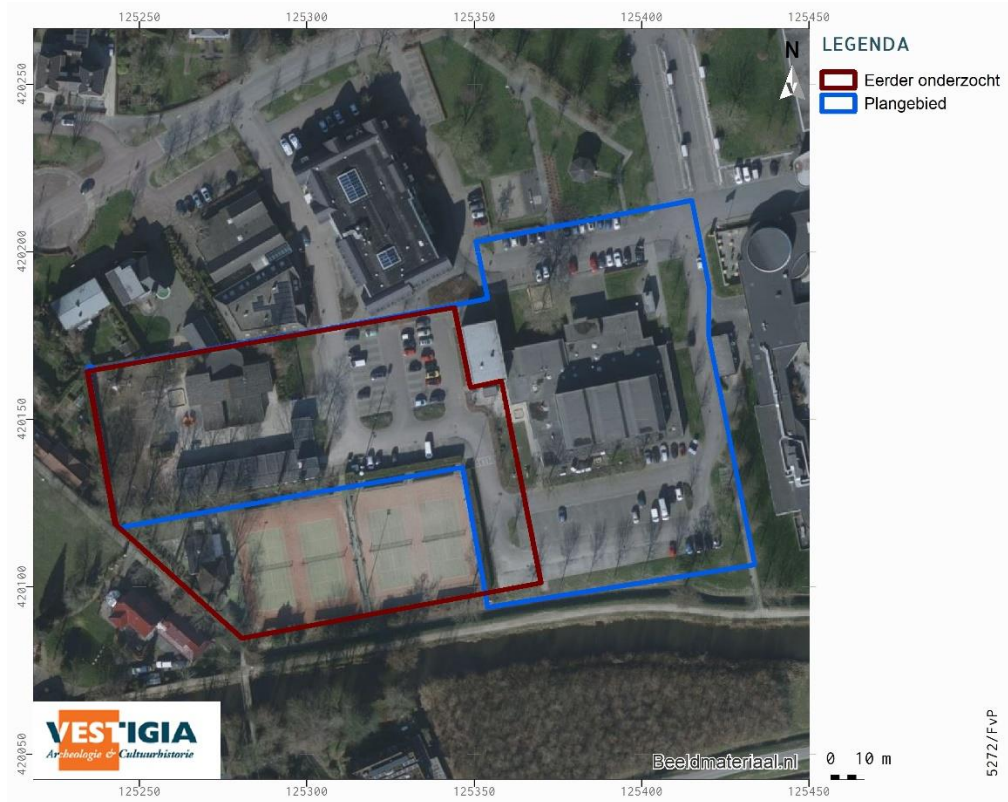
*Niets uit dit werk mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk,
fotokopie of op welke andere wijze dan ook, daaronder mede begrepen gehele of gedeeltelijke bewerking
van het werk, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Vestigia BV*

Documentbeheer				
Versie	Status	Datum	Toelichting	Autorisatie
1.0	Concept	16 februari 2023	Concept ter goedkeuring opdrachtgever en bevoegd gezag	W.A.M. Hessing
1.1	Concept	9 maart 2023	Concept na verwerking opmerkingen bevoegd gezag	W.A.M. Hessing
2.0	Definitief	4 april 2023	Definitief na goedkeuring bevoegd gezag	W.A.M. Hessing
Projectgegevens				
Initiatief			Nieuwbouw	
Toponiem / locatie			't Verlaat 1-3 Almkerk	
Gemeente			Altena	
Provincie			Noord-Brabant	
Opdrachtgever			mRO	
Contactpersoon opdrachtgever			Dhr. R. Brink	
Oppervlakte plangebied			Ca. 0,7 ha	
Diepte grondwerkzaamheden			Onbekend (nieuwbouw, aanleg infra etc.)	
Huidig grondgebruik			Bebouwde kom	
Archis3 zaakidentificatie			5322878100	
Soort onderzoek			Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O) door middel van verkennende boringen	
RD-centrumcoördinaten plangebied			125.415 / 420.210	125.280 / 420.120
Kaartblad (1:25.000)			44E	
Uitvoerder en documentatie			Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie E-depot Nederlandse Archeologie (EDNA) via DANS EASY: https://easy.dans.knaw.nl/ui/home	
Toetsrapport			Drs. W.A.M. Hessing, Senior KNA Archeoloog / Senior KNA prospector (97049866)	
Projectleider			mr. W.J. Weerheijm MA, sr. KNA BO archeoloog/ KNA Prospector MA (38767204)	
Projectmedewerkers			Mr. W.J. Weerheijm MA, sr. KNA BO archeoloog/ KNA Prospector MA (38767204) F.P.J. van Puijenbroek MSc, KNA prospector MA (66852666)	
Uitvoering onderzoek			19 januari 2023	
Bevoegd gezag i.h.k.v. Bestemmingsplanwijzigingen en Omgevingsvergunningen			Gemeente Altena Sportlaan 170 4286 ET Almkerk	
Contactpersoon			Mevr. N. de Keijzer	
Deskundige namens bevoegd gezag			Regioarcheologen Programmabureau RWB Regio West-Brabant Mevr. Drs. L. Weterings-Korthorst Postbus 503 4870 AM Etten-Leur	

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Afbakening plangebied	7
1.2 Onderzoeksdoel en -methode	8
2 Verwachtingsmodel	9
2.1 Gespecificeerde archeologische verwachting	9
2.2 Advies vervolgonderzoek (LS05)	10
3 Inventariserend veldonderzoek	11
3.1 Doelstelling	11
3.2 Toegankelijkheid van het onderzoeksgebied	11
3.3 Onderzoeksmethode	12
3.4 Resultaten veldonderzoek	12
3.5 Conclusies veldonderzoek	13
4 Advies vervolgonderzoek	15
Literatuur	16
Digitale bronnen	16
Afbeeldingenlijst, bijlagen en kaarten	17

Afbeelding 1 Luchtfoto plangebied. Het plangebied is globaal in blauw aangegeven. Bron: ArcGISOnline.

Samenvatting

Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie heeft in opdracht van mRO een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van verkennende boringen uitgevoerd voor een plangebied aan 't Verlaat 1-3 te Almkerk, gemeente Altena (kaart 1; afbeelding 1). mRO is betrokken bij de herontwikkeling van het plangebied, ten behoeve van de realisatie van een Multifunctionele Accommodatie (MFA). De huidige plannen gaan uit van een nieuw MFA op het perceel 't Verlaat 1-3, waar momenteel een dorps huis met sportzaal en een gebouw van de muziekvereniging aanwezig zijn. Deze opstallen worden (met uitzondering van het gebouw van de muziekvereniging, 't Verlaat 3) gesloopt en vervangen door een nieuwe multifunctionele accommodatie, bestaande uit twee basisscholen, kinderopvang, een dorps huis en een sportzaal. Het huidige plangebied bestaat uit de begrenzing van het plangebied

In 2018 is door Vestigia in opdracht van KuiperCompagnons een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek door middel van verkennende boringen uitgevoerd voor een plangebied dat overlapt met het huidige plangebied. Het onderzoek werd destijds uitgevoerd in het kader van de voorgenomen nieuwbouw van een schoolgebouw.¹ In 2022 is dit onderzoek in opdracht van mRO geactualiseerd² met een nieuwe begrenzing van het plangebied, gebaseerd op de plangrens van het ontwerp bestemmingsplan "Kern Almkerk: MFA 't Verlaat 1-3"³. Geadviseerd is om binnen het oostelijke deel van het bestemmingsplanplangebied waar momenteel nog sprake is van een dubbelbestemming archeologie, een vervolgonderzoek door middel van verkennende boringen uit te voeren. Het bevoegd gezag heeft dit advies overgenomen.

Op basis van het eerder uitgevoerde bureauonderzoek en het op het naastgelegen terrein uitgevoerde booronderzoek was de archeologische verwachting voor het huidige plangebied hoog. Uit het onderhavige booronderzoek is gebleken dat er binnen het huidige plangebied plaatselijk sprake is van een (deels) intact niveau van oeverafzettingen waar zich mogelijk nog archeologische waarden kunnen bevinden uit de periode vanaf de IJzertijd/Romeinse tijd. Omdat de top van de oever afzettingen is opgenomen in de bouwvoor zal het overwegend diepere sporen betreffen. Deze zones zijn aangegeven op de advieskaart achterin het rapport. De dubbelbestemming dient hier nog in stand te blijven. Geadviseerd wordt om indien op deze locaties graafwerkzaamheden plaatsvinden een vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een proefsleuvenonderzoek of een archeologische begeleiding. Gezien de vele kabels en leidingen in de ondergrond lijkt een archeologische begeleiding van het uitgraven van de bouwput op dit moment de meest praktische oplossing.

Voor de rest van het huidige plangebied kan de dubbelbestemming worden opgeheven; hier hoeft geen verder vervolgonderzoek te worden uitgevoerd.

Het is aan het bevoegd gezag, de gemeente Altena, om, op basis van dit rapport en het daarin geformuleerde advies, een besluit te nemen ten aanzien van het eventueel vervolgonderzoek, dan wel het beëindigen van het onderzoeksproces. Dit besluit kan afwijken van het advies in dit rapport.

Ook nadat het archeologische onderzoeksproces is afgerond, blijft de meldingsplicht archeologische toevalsvondst of waarneming van kracht (Erfgoedwet, artikel 5.10 Archeologische toevalsvondst). Aangezien het nooit volledig is uit te sluiten dat tijdens eventueel grondverzet een archeologische toevalsvondst wordt gedaan, is het wenselijk de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht om hiervan zo spoedig mogelijk melding te doen bij het bevoegd gezag, de gemeente Altena, en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Naschrift

Het bevoegd gezag, mevr. L. Weterings-Korthorst heeft het conceptrapport versie 1.1 beoordeeld⁴ en als volgt geadviseerd: "Het advies aan de gemeente Altena is om in te stemmen met het rapport. Uit het onderzoek blijkt dat binnen twee onderbouwde zones archeologische resten kunnen worden aangetroffen. Als

---

¹ Weerheijm et al. 2018.

² Weerheijm et al 2022.

³ Ruimtelijkeplannen.nl; NL.IMRO.1959.AlmBP087Verlaat1-VO01.

⁴ Advies selectiebesluit d.d. 15 maart 2023

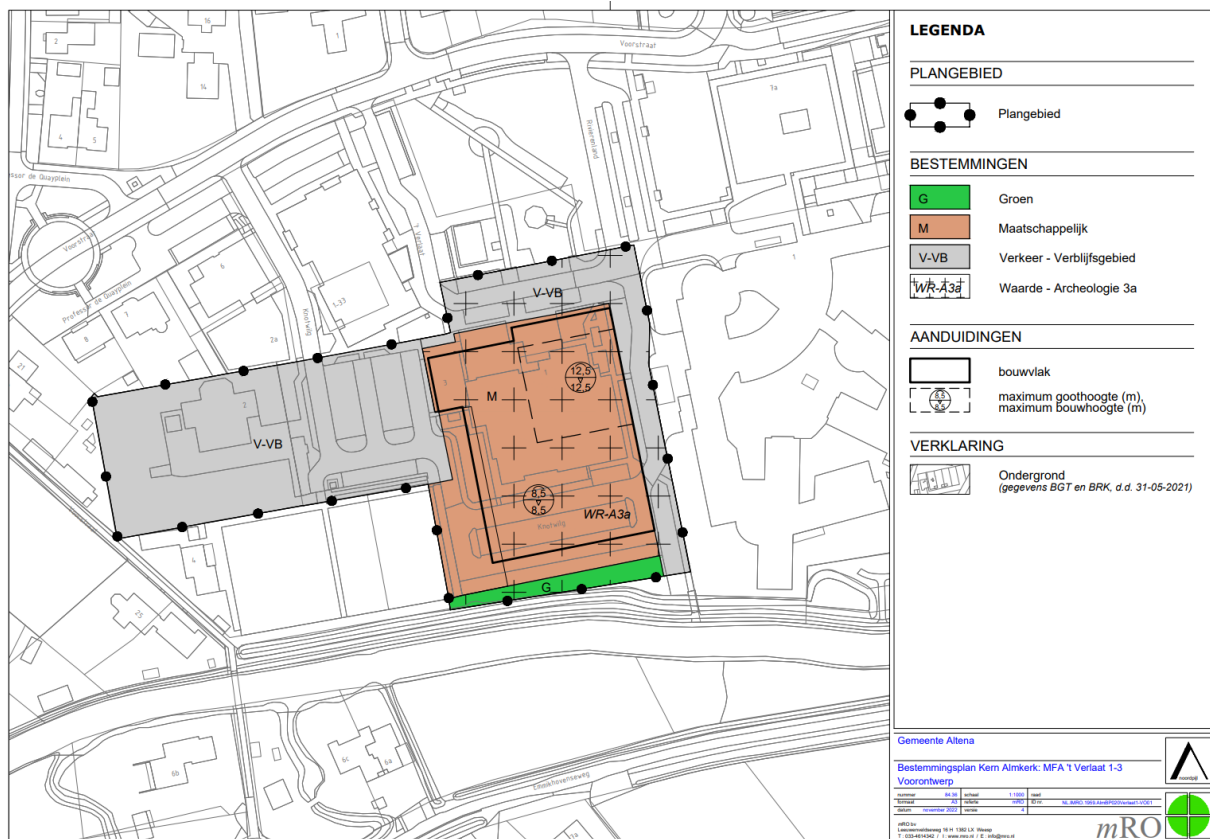
binnen deze zones bodemingrepen gepland zijn, dan is hier vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk. Graag denken we mee zodra er plannen er uitgewerktere plannen zijn. Als het onderzoek niet binnen de bestemmingsplanprocedure wordt uitgevoerd, dan graag de dubbelbestemming 'Waarde-Archeologie' aanhouden en te voorzien in de Aanduiding 'overige zone – melding onderzoek archeologie'. De overige delen van het plangebied kunnen worden vrijgegeven. Let wel: als men tijdens bouw- of andere werkzaamheden ondanks vooronderzoek toch op archeologische resten stuit, dan moet dit volgens artikel 5.10 van de Erfgoedwet uit juli 2016 zo spoedig mogelijk gemeld worden bij de Minister van OC&W. In dit geval kan het ook bij de gemeente of bij het meldpunt archeologische bodemvondsten van de provincie Noord-Brabant.“

1 Inleiding

1.1 Afbakening plangebied

Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie heeft in opdracht van mRO een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van verkennende boringen uitgevoerd voor een plangebied aan 't Verlaat 1-3 te Almkerk, gemeente Altena (kaart 1; afbeelding 1). mRO is betrokken bij de herontwikkeling van het plangebied, ten behoeve van de realisatie van een Multifunctionele Accommodatie (MFA). De huidige plannen gaan uit van een nieuw MFA op het perceel 't Verlaat 1-3, waar momenteel een dorps huis met sportzaal en een gebouw van de muziekvereniging aanwezig zijn. Deze opstallen worden (met uitzondering van het gebouw van de muziekvereniging, 't Verlaat 3) gesloopt en vervangen door een nieuwe multifunctionele accommodatie, bestaande uit twee basisscholen, kinderopvang, een dorps huis en een sportzaal. Het huidige plangebied bestaat uit de begrenzing van het plangebied

In 2018 is door Vestigia in opdracht van KuiperCompagnons een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek door middel van verkennende boringen uitgevoerd voor een plangebied dat overlapt met het huidige plangebied. Het onderzoek werd destijds uitgevoerd in het kader van de voorgenomen nieuwbouw van een schoolgebouw.⁵ In 2022 is dit onderzoek in opdracht van mRO geactualiseerd⁶ met een nieuwe begrenzing van het plangebied, gebaseerd op de plangrens van het ontwerp bestemmingsplan "Kern Almkerk: MFA 't Verlaat 1-3"⁷. Geadviseerd is om binnen het oostelijke deel van het bestemmingsplanplangebied waar momenteel nog sprake is van een dubbelbestemming archeologie, een vervolgonderzoek door middel van verkennende boringen uit te voeren. Het bevoegd gezag heeft dit advies overgenomen.

Afbeelding 2 Ontwerp bestemmingsplan met aanduiding dubbelbestemming Waarde - archeologie 3a. Bron: mRO.

⁵ Weerheijm et al. 2018.

⁶ Weerheijm et al 2022.

⁷ Ruimtelijkeplannen.nl; NL.IMRO.1959.AlmBP087Verlaat1-VO01.

1.2 Onderzoeksdoel en -methode

Doel van het archeologisch vooronderzoek was om vast te stellen of er in het plangebied sprake is (of kan zijn) van archeologische resten die door de ingrepen verstoord dreigen te worden en, indien mogelijk, uitspraken te doen over de waarde hiervan in termen van fysieke en inhoudelijke kwaliteit zoals zeldzaamheid en gaafheid. Hiertoe is in een eerdere fase een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd, op basis waarvan voor het plangebied een specifiek archeologisch verwachtingsmodel is opgesteld. Vervolgens is deze verwachting in het veld getoetst door middel van een verkennend booronderzoek. Op basis van de resultaten van het onderzoek is tenslotte een advies geformuleerd in het kader van de cyclus van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ). Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1), protocol 4002 Bureauonderzoek en protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek.

2 Verwachtingsmodel

Zoals vermeld is in het kader van dit project reeds een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd in 2018, dat is geactualiseerd in 2022.⁸ Hieronder wordt voor het beter begrip van de lezer nog de archeologische verwachting en advies vervolgonderzoek weergegeven, op basis waarvan het onderhavige Plan van Aanpak is opgesteld. Voor de volledige tekst en afbeeldingen van het vooronderzoek wordt verwezen naar het rapport uit 2022.

2.1 Gespecificeerde archeologische verwachting

Het westelijke deel van het plangebied is reeds in 2018 onderzocht en vrijgegeven (zie Kaart 1, aangegeven in rood). Het oostelijke deel van het plangebied heeft volgens de gemeentelijke archeologische beleidskaart (nog steeds) een hoge archeologische verwachting. Deze hoge archeologische verwachting heeft betrekking op de ligging van het plangebied op de stroomrug van de Alm, die is gevormd in de IJzertijd/Romeinse tijd, met een hoge archeologische verwachting tot aan de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd. Vroegere resten uit de periode tot aan de IJzertijd/Romeinse tijd in de komafzettingen boven de afzettingen van Kreftenheye zijn naar verwachting opgeruimd.

Bij de boringen binnen en aan de westzijde van het huidige plangebied is beddingzand aangetroffen, met daarboven restgeulafzettingen afgedekt door komklei. Wat verder naar het oosten zijn bij het booronderzoek met Zaak ID 3988800100 (150 m ten oosten van het plangebied) wel nog oeverafzettingen aangetroffen met een fragmentje middeleeuws aardewerk. De oever- en restgeulafzettingen hebben een hoge archeologische verwachting, indien deze intact zijn gebleven en er een bodem op heeft kunnen ontstaan. Daarom dient het huidige plangebied nog nader onderzocht te worden.

De mogelijke resten uit de periode IJzertijd/Romeinse tot aan de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd kunnen bestaan uit sporen van paalkuilen, afvalkuilen, en sporen van verkaveling en landgebruik, en vondsten van aardewerk. Deze sporen kunnen worden aangetroffen direct vanaf het maaiveld. Er zijn op basis van historisch kaartmateriaal geen aanwijzingen aangetroffen voor bewoning binnen het plangebied uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd, maar dit kan ook niet geheel worden uitgesloten. Met het oog op de ligging van het plangebied tussen twee kernen in kan de verwachting voor bewoning uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd wel worden bijgesteld naar middelhoog (gemiddeld). Wel geldt er nog een hoge verwachting voor sporen van het agrarisch cultuurlandschap uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd in de vorm van sporen van verkavelingssloten/greppels.

Deze gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied kan puntsgewijs als volgt worden samengevat:

1. Datering

Binnen het plangebied kunnen de volgende archeologische resten worden aangetroffen:

- lage /geen verwachting voor sporen van bewoning/activiteit vanaf de vroege prehistorie tot aan de IJzertijd/Romeinse tijd
- hoge verwachting voor sporen van bewoning uit de IJzertijd/Romeinse tijd tot aan de Late Middeleeuwen
- middelhoge verwachting voor sporen van bewoning uit Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd
- hoge verwachting voor sporen van het agrarisch cultuurlandschap uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd

2. Complextypen

- Nederzetting (IJzertijd/Romeinse tijd en Late Middeleeuwen/Nieuwe Tijd)
- Agrarisch cultuurlandschap (Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd)

3. Omvang

- Huisplaats: ca. 50-2000 m²
- Agrarisch cultuurlandschap: resten van verkavelingssloten/percelering kunnen binnen het hele plangebied worden aangetroffen.

---

⁸ Weerheijm et al. 2022.

4. Diepteligging
  - De resten van bewoning en menselijke activiteit uit de periode vanaf de IJzertijd tot en met de Late Middeleeuwen kunnen direct onder maaiveld worden aangetroffen.
  - De resten van historische bebouwing uit de Nieuwe tijd en het agrarisch cultuurlandschap uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd kunnen direct onder het maaiveld aangetroffen worden.
5. Gaafheid, conservering

De conservering van organisch materiaal is vanwege de relatief lage grondwaterstand (GWT VI) waarschijnlijk slecht, zodat eventueel organisch materiaal alleen in diepe sporen goed bewaard kan zijn gebleven.
6. Locatie

Archeologische resten kunnen binnen de oostzijde van het hele plangebied worden aangetroffen (westzijde reeds vrijgegeven op basis van het booronderzoek uit 2018).
7. Uiterlijke kenmerken
  - Nederzetting: voor IJzertijd/Romeinse tijd een spreiding van vondstmateriaal zoals aardewerk, dierlijk bot, bewerkt natuursteen, metaal etc., en sporen zoals (verkavelings)greppels, paalgaten en afvalkuilen; eventueel voor de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd aangevuld met periode specifiek keramiek (aardewerk/steengoed/porselein) en bouw materiaal (baksteen/dakpan), glas, natuursteen. Organische materialen, zoals leer, bewerkt of constructiehout, en textiel kunnen met name in diepe sporen goed bewaard zijn gebleven.
  - Agrarisch cultuurlandschap Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd: verkavelingsgreppels en sloten, en recente verstoringen die te maken hebben met de droogmaking/ontginning of agrarische bedrijfsvoering.
8. Mogelijke verstoringen

Op basis van het eerdere bureau- en booronderzoek en het huidige aanvullende/actualiserende bureauonderzoek hebben binnen het hele plangebied verstoringen plaatsgevonden hebben vanwege de aanwezige bebouwing. Op basis van bouwtekeningen (zie bureauonderzoek) reiken de verstoringen door de aanleg van huidige bebouwing tot een diepte van 80-90 centimeter beneden maaiveld.
9. Bedreiging van eventueel aanwezige archeologische waarden

Binnen het plangebied is sprake van sloop en nieuwbouw, waardoor de archeologische waarden binnen het plangebied verstoord kunnen worden.

2.2 Advies vervolgonderzoek (LS05)

Op basis van de uitkomsten van het bureauonderzoek heeft Vestigia *Archeologie & Cultuurhistorie* geadviseerd een inventariserend veldonderzoek door middel van verkennende boringen uit te voeren binnen het oostelijke deel van het plangebied dat nog niet eerder met behulp van een booronderzoek is onderzocht (0,7 ha). Geadviseerd is te boren in een grid van ca. 30 x 40 m, om de archeologische verwachting te toetsen, en de mate van intactheid/erosie, wat voor het oostelijke deel van het plangebied neerkomt op 8 boringen. Geadviseerd is te boren met behulp van een edelmanboor diameter 7 cm. Gebaseerd op het onderzoek uit 2018 is geadviseerd om de boringen door te zetten tot 2,5 m -mv, en een diepe boring tot 4 m -mv.

Voor aanvang van het onderzoek is Plan van Aanpak opgesteld, dat ter goedkeuring is voorgelegd aan het bevoegd gezag.

3 Inventariserend veldonderzoek

3.1 Doelstelling

Het doel van het inventariserend veldonderzoek door middel van verkennende boringen was het toetsen en aanvullen van de archeologische verwachting, en de mate van verstoring in kaart te brengen.

Aan de hand van het booronderzoek zijn voor zover mogelijk de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

- wat zijn de geo(morfo)logische en bodemkundige kenmerken van de ondergrond van het plangebied?
- in hoeverre is de oorspronkelijke bodemopbouw intact met het oog op de eventuele aanwezigheid en gaafheid van archeologische vindplaatsen?
- bevinden zich in de ondergrond van het plangebied archeologische indicatoren en zo ja, waaruit bestaan deze?
- wat was de archeologische verwachting voorafgaand aan het onderzoek en wat is deze na het booronderzoek?
- geven de resultaten van het veldonderzoek aanleiding tot vervolgstappen in het kader van de planontwikkeling in relatie tot de archeologische monumentenzorg?

Afbeelding 3 Het plangebied ten tijde van het veldonderzoek. Bron foto's: Vestigia 19-01-2023.

3.2 Toegankelijkheid van het onderzoeksgebied

Ten tijde van het onderzoek was het plangebied vrij toegankelijk. Wel werd de mogelijkheid tot het uitvoeren van een onderzoek in een vast grid bemoeilijkt door een grote hoeveelheid kabels en leidingen in de ondergrond en de aanwezigheid van bebouwing en verharding.

Voorafgaand aan het onderzoek is een KLIC-melding gedaan en is het boorplan daarop aangepast. Het opgestelde boorplan liet echter weinig ruimte over voor het verplaatsen van boringen. Daarom kon boring 5272-003, nadat deze was gestaakt op een diepte van 50 centimeter beneden maaiveld niet verder worden verplaatst.

3.3 Onderzoeksmethode

Voorafgaand aan het onderzoek is het PvA ter goedkeuring voorgelegd aan het bevoegd gezag. Mevr. F. Timmermans, regio-archeoloog van Regio West-Brabant, heeft op 12 januari 2023 het PvA goedgekeurd.

Door middel van het booronderzoek (VS03) zijn de fysisch-geografische en bodemkundige gegevens getoetst (verkennend booronderzoek). Er is in principe gepoogd te boren in een grid van ca. 30 x 40 m (ca. 8 boringen/ha), maar door de vele K&L en de bestaande bebouwing en verharding was het niet mogelijk een dergelijk grid volledig te handhaven. Er zijn in totaal 8 boringen gezet die zo goed als mogelijk binnen of rond het geplande bouwvlak zijn gezet (Kaart 2).

De boringen zijn gezet met behulp van een edelmanboor diameter 7 cm, onder grondwater met behulp van een guts diameter 3 cm. Op basis van het eerdere veldonderzoek in 2018 is getracht de boringen door te zetten tot een diepte van 2,5 meter beneden maaiveld met minimaal 1 boring tot een diepte van 4 meter beneden maaiveld. Uiteindelijk is geboord met een maximale diepte van 3 m -mv.

De opgeboorde grond is verbrokken, versneden, en handmatig onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals houtskool, aardewerkfragmenten, vuursteen, (verbrand) bot, grind en het voorkomen van fosfaatvlekken. NAP-hoogtes zijn via het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN-3) verkregen. De boorpunten zijn met GPS ingemeten en op een boorpuntenkaart geplot. De boorstaten zijn beschreven conform de ASB. Het onderzoek is uitgevoerd conform de in de beroepsgroep geldende richtlijnen vastgelegd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.1).

Afbeelding 4 De boorkernen van boring 5272-006. Bron foto's: Vestigia 19-01-2023.

3.4 Resultaten veldonderzoek

De locaties van de boringen zijn weergegeven op *Kaart 2*.

Beddingafzettingen

Het onderste pakket bestaat uit beddingafzettingen. Er is tijdens het onderzoek niet door de beddingafzettingen heen geboord; dit was niet mogelijk door het natte zand. De gewenste diepte van 4 meter beneden maaiveld kon daarom niet worden behaald. De top van de beddingafzettingen is aangetroffen op een diepte van 90 tot 225 centimeter beneden maaiveld. Het beddingzand bestaat uit matig grof zand met schelpmateriaal. Dit sediment is afgezet onderin een geul, waarbij onderliggende sedimenten met eventuele archeologische niveaus zijn geërodeerd. Aan de bovenkant van de beddingafzettingen is een geleidelijke overgang naar de bovenliggende laag aanwezig.

Restgeulafzettingen

Deze bovenliggende laag bestaat uit zandige klei die als restgeulafzettingen zijn geïnterpreteerd. Alleen in de twee zuidelijkste boringen (boringen 7 en 8) zijn geen restgeulafzettingen aangetroffen; dit zijn de boringen die het dichtst bij de huidige loop van de Alm zijn gezet. In de overige boringen was deze laag maximaal 50 centimeter dik en moet daarom vooral worden gezien als een overgangslaag tussen de beddingafzettingen en de komafzettingen.

Komafzettingen

De komafzettingen bestaan uit zwak siltige klei met veenlagen. Deze zijn afgezet terwijl de Alm niet actief was binnen het plangebied, maar waar bij overstromingen klei werd afgezet. Door de lage sedimentatiesnelheid kon er tijdelijk veen groeien binnen het plangebied.

Oeverafzettingen

Boven de komafzettingen is zandige klei aangetroffen vanaf het maaiveld tot een diepte van 35 tot 115 centimeter beneden maaiveld. Deze afzettingen zijn geïnterpreteerd als oeverafzettingen van de rivier de Alm. Bij boring 1 bevonden de oeverafzettingen zich tussen 25-60 cm -mv (-0,06 tot -0,41 m -NAP), met daarboven de bouwvoor; bij boring 2 lag het niveau tussen 40-90 cm -mv (-0,37 tot -0,87 m -NAP), met daarboven de bouwvoor. Bij boring 7 bevonden de oeverafzettingen zich dieper, tussen 80-155 cm -mv (-0,61 m tot -1,36 m -NAP), met daarboven een wat dikker omgewerkt pakket dan bij de andere boringen. In de boringen 4, 5 en 6 zijn geen oeverafzettingen aangetroffen.

Bouwvoor en geroerde bovengrond

De bovenste laag werd gevormd door de moderne bouwvoor, overwegend bestaande uit matig tot sterk zandige klei. Bij boring 1 was de bouwvoor maar 25 cm dik; bij de andere boringen tot 50 cm. Bij boring 4 was sprake van een opgebracht pakket zand tot 1 m -mv.

In geen van de boringen zijn cultuur- of laklagen of kenmerken van bodemvorming aangetroffen.

3.5 Conclusies veldonderzoek

Wat zijn de geo(morfo)logische en bodemkundige kenmerken van de ondergrond van het plangebied?

Tijdens het eerdere veldonderzoek aan de westzijde van het huidige plangebied, is een bodemopbouw aangetroffen die wat afwijkt van die binnen het huidige plangebied. De bodemopbouw bestond daar uit vier onderscheidende lagen, bestaande uit beddingzand met daarboven restgeulafzettingen afgedekt door komklei. De natuurlijke afzettingen waren daar afgetopt en vervangen door bouwzand. Binnen het huidige plangebied zijn beddingafzettingen met daarboven komafzettingen met veenlagen. Afwijkend is dat binnen het huidige plangebied nog sprake is van een niveau van oeverafzettingen onder de bouwvoor.

In hoeverre is de oorspronkelijke bodemopbouw intact met het oog op de eventuele aanwezigheid en gaafheid van archeologische vindplaatsen?

De natuurlijke lithologische opbouw is grotendeels intact. De top van de oeverafzettingen is daarbij opgenomen in de bouwvoor.

Bevinden zich in de ondergrond van het plangebied archeologische indicatoren en zo ja, waaruit bestaan deze?

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. In geen van de boringen zijn kenmerken van bodemvorming, lak- of cultuurlagen of archeologische indicatoren aangetroffen.

Wat is de archeologische verwachting en wat is deze na het booronderzoek?

De archeologische verwachting van het plangebied was hoog vanwege de ligging op de oever van de rivier de Alm. Op de oeverafzettingen van deze rivier zouden archeologisch relevante niveaus kunnen worden aangetroffen vanaf de IJzertijd/Romeinse tijd. Rondom de boringen 1, 2 en 7 zijn deze nog min of meer intact aangetroffen; daar is de archeologische verwachting onverminderd hoog. Omdat de top van de oever afzettingen is opgenomen in de bouwvoor zal het overwegend diepere sporen betreffen. Voor het overige gedeelte van het plangebied kan de verwachting worden bijgesteld naar laag.

Geven de resultaten van het veldonderzoek aanleiding tot vervolgstappen in het kader van de planontwikkeling in relatie tot de archeologische monumentenzorg?

Binnen de zones rond boringen 1, 2 en 7 is nog sprake van een hoge archeologische verwachting. Op deze locaties kunnen de geplande ingrepen mogelijk archeologische waarden bedreigen. Voor de rest van het plangebied geldt een lage archeologische verwachting en is vervolgonderzoek niet vereist. Binnen het gemeenschapshuis konden geen boringen worden uitgevoerd. Ten tijde van het bureauonderzoek is gekeken naar de bouwtekeningen. Hieruit is geconcludeerd dat er voor de bouw van het gemeenschapshuis de bodem zal zijn verstoord tot een diepte van 80-90 centimeter beneden maaiveld. Gezien het feit dat de aangetroffen oeverafzettingen relatief hoog liggen, zal bij de aanleg van de bestaande bebouwing het niveau van de oeverafzettingen geheel of grotendeels verstoord zijn geraakt.

4 Advies vervolgonderzoek

Op basis van het eerder uitgevoerde bureauonderzoek en het op het naastgelegen terrein uitgevoerde booronderzoek was de archeologische verwachting voor het huidige plangebied hoog. Uit het onderhavige booronderzoek is gebleken dat er binnen het huidige plangebied plaatselijk sprake is van een (deels) intact niveau van oeverafzettingen waar zich mogelijk nog archeologische waarden kunnen bevinden uit de periode vanaf de IJzertijd/Romeinse tijd. Omdat de top van de oever afzettingen is opgenomen in de bouwvoor zal het overwegend diepere sporen betreffen. Deze zones zijn aangegeven op de advieskaart achterin het rapport. De dubbelbestemming dient hier nog in stand te blijven. Geadviseerd wordt om indien op deze locaties graafwerkzaamheden plaatsvinden een vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een proefsleuvenonderzoek of een archeologische begeleiding. Gezien de vele kabels en leidingen in de ondergrond lijkt een archeologische begeleiding van het uitgraven van de bouwput op dit moment de meest praktische oplossing.

Voor de rest van het huidige plangebied kan de dubbelbestemming worden opgeheven; hier hoeft geen verder vervolgonderzoek te worden uitgevoerd.

Het is aan het bevoegd gezag, de gemeente Altena, om, op basis van dit rapport en het daarin geformuleerde advies, een besluit te nemen ten aanzien van het eventueel vervolgonderzoek, dan wel het beëindigen van het onderzoeksproces. Dit besluit kan afwijken van het advies in dit rapport.

Ook nadat het archeologische onderzoeksproces is afgerond, blijft de meldingsplicht archeologische toevallsvondst of waarneming van kracht (Erfgoedwet, artikel 5.10 Archeologische toevallsvondst). Aangezien het nooit volledig is uit te sluiten dat tijdens eventueel grondverzet een archeologische toevallsvondst wordt gedaan, is het wenselijk de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht om hiervan zo spoedig mogelijk melding te doen bij het bevoegd gezag, de gemeente Altena, en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Naschrift

Het bevoegd gezag, mevr. L. Weterings-Korthorst heeft het conceptrapport versie 1.1 beoordeeld⁹ en als volgt geadviseerd: “Het advies aan de gemeente Altena is om in te stemmen met het rapport. Uit het onderzoek blijkt dat binnen twee onderbouwde zones archeologische resten kunnen worden aangetroffen. Als binnen deze zones bodemingrepen gepland zijn, dan is hier vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk. Graag denken we mee zodra er plannen er uitgewerktere plannen zijn. Als het onderzoek niet binnen de bestemmingsplanprocedure wordt uitgevoerd, dan graag de dubbelbestemming ‘Waarde-Archeologie’ aanhouden en te voorzien in de Aanduiding ‘overige zone – melding onderzoek archeologie’. De overige delen van het plangebied kunnen worden vrijgegeven. Let wel: als men tijdens bouw- of andere werkzaamheden ondanks vooronderzoek toch op archeologische resten stuit, dan moet dit volgens artikel 5.10 van de Erfgoedwet uit juli 2016 zo spoedig mogelijk gemeld worden bij de Minister van OC&W. In dit geval kan het ook bij de gemeente of bij het meldpunt archeologische bodemvondsten van de provincie Noord-Brabant.”

---

⁹ Advies selectiebesluit d.d. 15 maart 2023

Literatuur

- BERENDSEN, H.J.A., 2000: *Landschappelijk Nederland*, Assen (derde, geheel herziene druk).
- BERENDSEN, H.J.A., 2005: *De vorming van het land*, Assen (vierde, geheel herziene druk).
- COHEN, K.M./E. STOUTHAMER/H.J. PIERIK/A.H. GEURTS, 2012: *Rhine-Meuse Delta Studies' Digital Basemap for Delta Evolution and Palaeogeography*, Utrecht (Dept. Physical Geography, Utrecht University).
- NEDERLANDS NORMALISATIE INSTITUUT, 1989: *Geotechniek: Classificatie van onverharde grondmonsters*, Delft (NEN 5104).
- TOL, A/P. VERHAGEN/M. VERBRUGGEN, 2012: *Leidraad Inventariserend Veldonderzoek, deel karterend booronderzoek*, Gouda (uitgave SIKB).
- WEERHEIJM, W.J./D. IJDO/F.P.J. VAN PUIJENBROEK/O.P.N. SATIJN, 2018: *Archeologisch vooronderzoek ten behoeve van de nieuwbouw van een Brede School aan de Knotwilg (ong.) te Almkerk, gemeente Woudrichem. Ruimtelijk advies op basis van bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen (verkennde fase)*, Amersfoort (Vestigia rapport V1661).
- WEERHEIJM, W.J./E.R.J.G. PICARD/N. SCHOUTE, 2022: *Archeologisch vooronderzoek ten behoeve van de realisatie van een Multifunctionele Accommodatie aan 't Verlaat 1-3 te Almkerk, gemeente Altena. Ruimtelijk advies op basis van aanvullend/actualiserend bureauonderzoek*, Amersfoort (Vestigia rapport V2112).

Digitale bronnen

- ACTUEEL HOOGTEBESTAND NEDERLAND: <https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>
- ARCHEOLOGISCH INFORMATIESYSTEEM (ARCHIS): <https://archis.cultureelerfgoed.nl/#/login>
- BODEMLOKET: <http://bodemloket.nl/>
- DINOLOKET: <https://www.dinoloket.nl/>
- KADASTER, BASISREGISTRATIES ADRESSEN EN GEBOUWEN (BAG): <https://bagviewer.kadaster.nl/>
- KADASTER, TIJDREIS OVER 200 JAAR TOPOGRAFIE: <http://topotijdreis.nl/>
- RIJKSDIENST VOOR HET CULTUREEL ERFGOED, BEELDBANK: <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/>
- RIJKSMONUMENTENREGISTER: <https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/>
- RUIMTELIJKE PLANNEN: <http://www.ruimtelijkeplannen.nl/web-roo/roo/index>

Afbeeldingenlijst, bijlagen en kaarten

Afbeeldingen

Afbeelding 1 Luchtfoto plangebied. Het plangebied is globaal in blauw aangegeven. Bron: ArcGISOnline... 4	
Afbeelding 2 Ontwerp bestemmingsplan met aanduiding dubbelbestemming Waarde - archeologie 3a. Bron: mRO. 7	
Afbeelding 3 Het plangebied ten tijde van het veldonderzoek. Bron foto's: Vestigia 19-01-2023..... 11	
Afbeelding 4 De boorkernen van boring 5272-006. Bron foto's: Vestigia 19-01-2023..... 12	

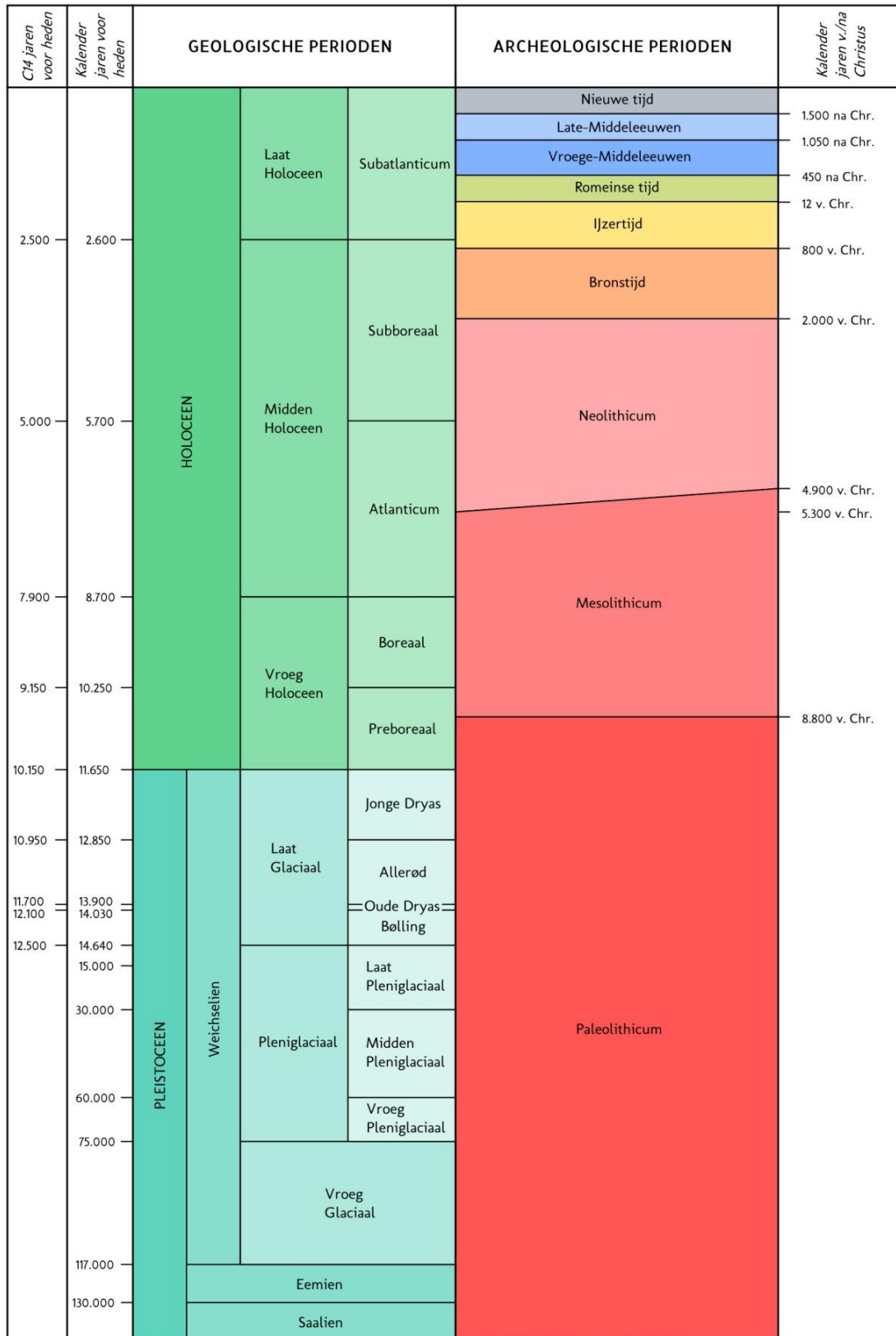
Bijlagen

Bijlage 1:	Overzicht van archeologische en geologische perioden
Bijlage 2:	Boorstaten

Kaarten

Kaart 1:	Ligging
Kaart 2:	Boorpuntenkaart

Bijlage 1 Overzicht van archeologische en geologische perioden

C14 ouderdommen en gekalibreerde ouderdommen van het Holoceen volgens Van Geel et al. (1980/1981). C14 ouderdom van het Laat Glaciaal volgens Hoek (2001/2008) en gekalibreerde ouderdommen van het Laat Glaciaal volgens Rasmussen et al. (2006). Overige pleistocene chronostratigrafie volgens Westerhoff et al. (2003). Archeologische perioden van de prehistorie volgens Louwe Kooijmans et al. (2005) en overige archeologische perioden volgens Archis.

Bijlage 2 Boorstaten

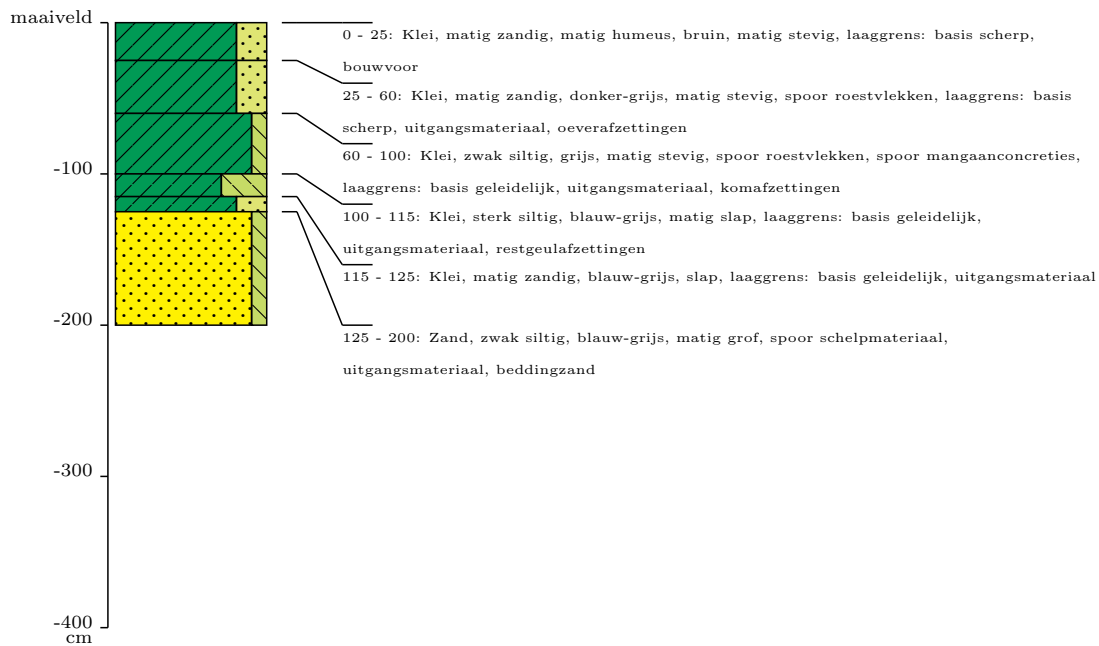
Profielkolom en - beschrijving

5272-001

Projectnummer: 5272
Projectnaam: Almkerk
Datum boring: 19-1-2023
Uitvoerder(s): FvP
X-coördinaat: 125364
Y-coördinaat: 420145
Maaiveldhoogte t.o.v. NAP (cm): 19

Type: Boring, handmatig
Boormethode: handmatig

Positiebepaling: differentieel GPS, nauwkeurig ± 1m
Coördinaatsysteem: Rijksdriehoekstelsel
Referentievlak: Normaal Amsterdams Peil
Maaiveldhoogtebepaling: Landmeting

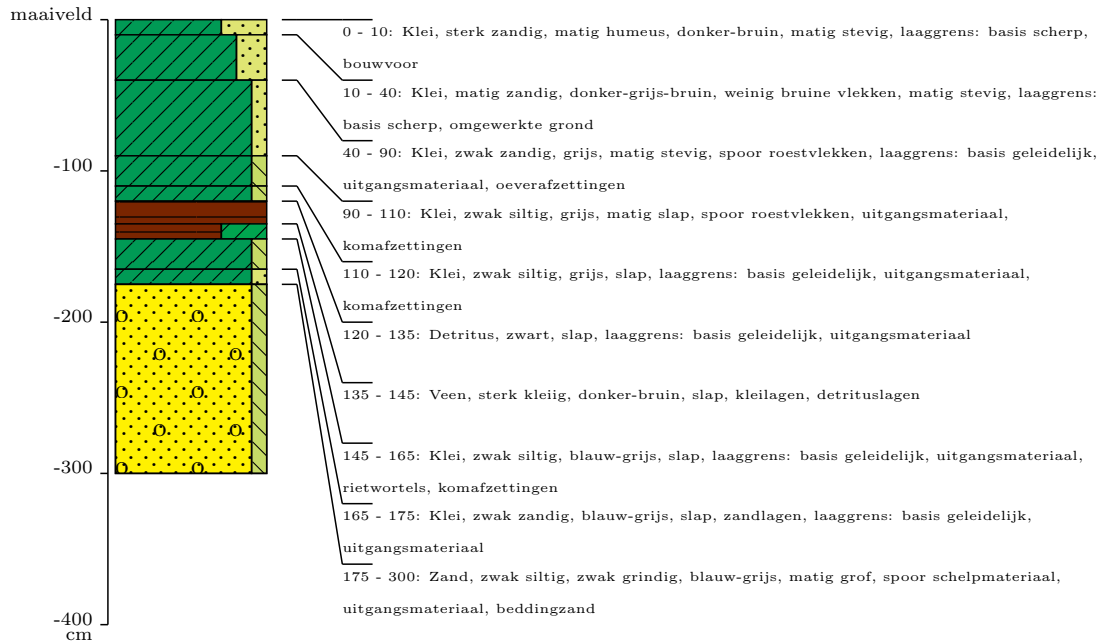
Profielkolom en - beschrijving

5272-002

Projectnummer: 5272
 Projectnaam: Almkerk
 Datum boring: 19-1-2023
 Uitvoerder(s): FvP
 X-coördinaat: 125366
 Y-coördinaat: 420135
 Maaiveldhoogte t.o.v. NAP (cm): 3

Type: Boring, handmatig
 Boormethode: handmatig

Positiebepaling: differentieel GPS, nauwkeurig ± 1m
 Coördinaatsysteem: Rijksdriehoekstelsel
 Referentievlak: Normaal Amsterdams Peil
 Maaiveldhoogtebepaling: Landmeting

Profielkolom en - beschrijving

5272-003

Projectnummer: 5272
Projectnaam: Almkerk
Datum boring: 19-1-2023
Uitvoerder(s): FvP
X-coördinaat: 125397
Y-coördinaat: 420139
Maaiveldhoogte t.o.v. NAP (cm): 7

Type: Boring, handmatig
Boormethode: handmatig

Positiebepaling: differentieel GPS, nauwkeurig ± 1m
Coördinaatsysteem: Rijksdriehoekstelsel
Referentievlak: Normaal Amsterdams Peil
Maaiveldhoogtebepaling: Landmeting

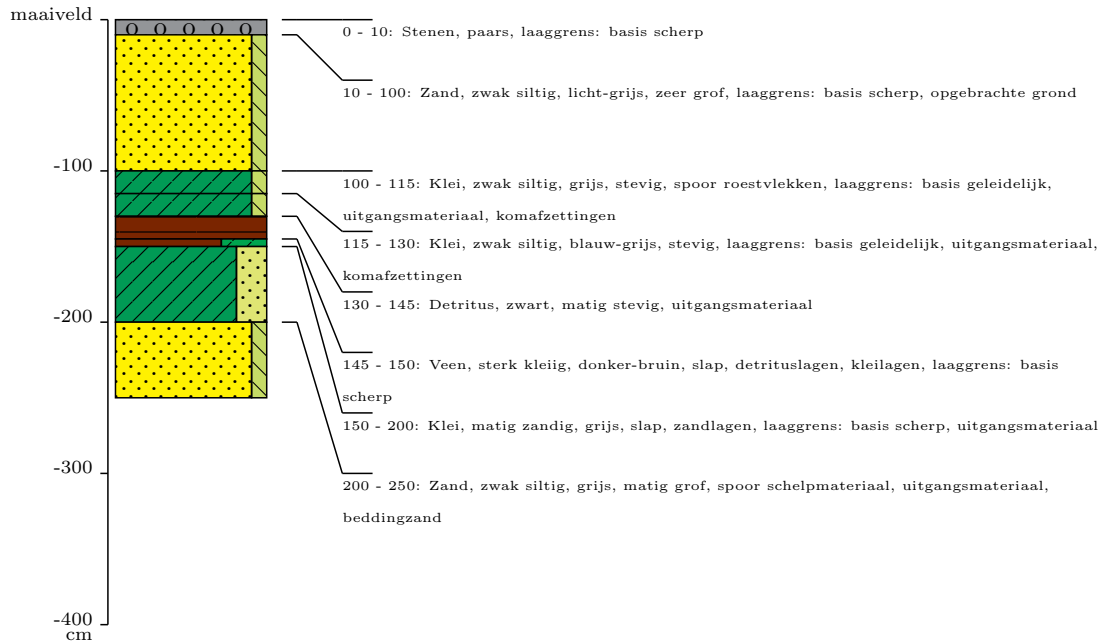
Profielkolom en - beschrijving

5272-004

Projectnummer: 5272
 Projectnaam: Almkerk
 Datum boring: 19-1-2023
 Uitvoerder(s): FvP
 X-coördinaat: 125385
 Y-coördinaat: 420121
 Maaiveldhoogte t.o.v. NAP (cm): 13

Type: Boring, handmatig
 Boormethode: handmatig

Positiebepaling: differentieel GPS, nauwkeurig ± 1m
 Coördinaatsysteem: Rijksdriehoekstelsel
 Referentievlak: Normaal Amsterdams Peil
 Maaiveldhoogtebepaling: Landmeting

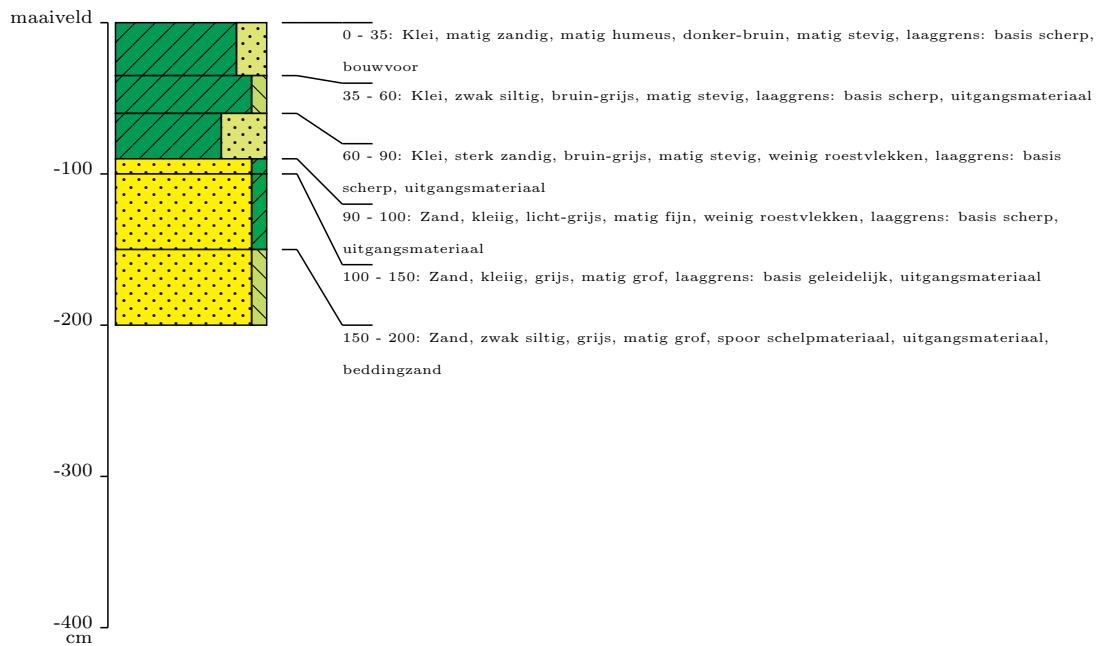
Profielkolom en - beschrijving

5272-005

Projectnummer: 5272
Projectnaam: Almkerk
Datum boring: 19-1-2023
Uitvoerder(s): FvP
X-coördinaat: 125364
Y-coördinaat: 420181
Maaiveldhoogte t.o.v. NAP (cm): 19

Type: Boring, handmatig
Boormethode: handmatig

Positiebepaling: differentieel GPS, nauwkeurig ± 1m
Coördinaatsysteem: Rijksdriehoekstelsel
Referentievlak: Normaal Amsterdams Peil
Maaiveldhoogtebepaling: Landmeting

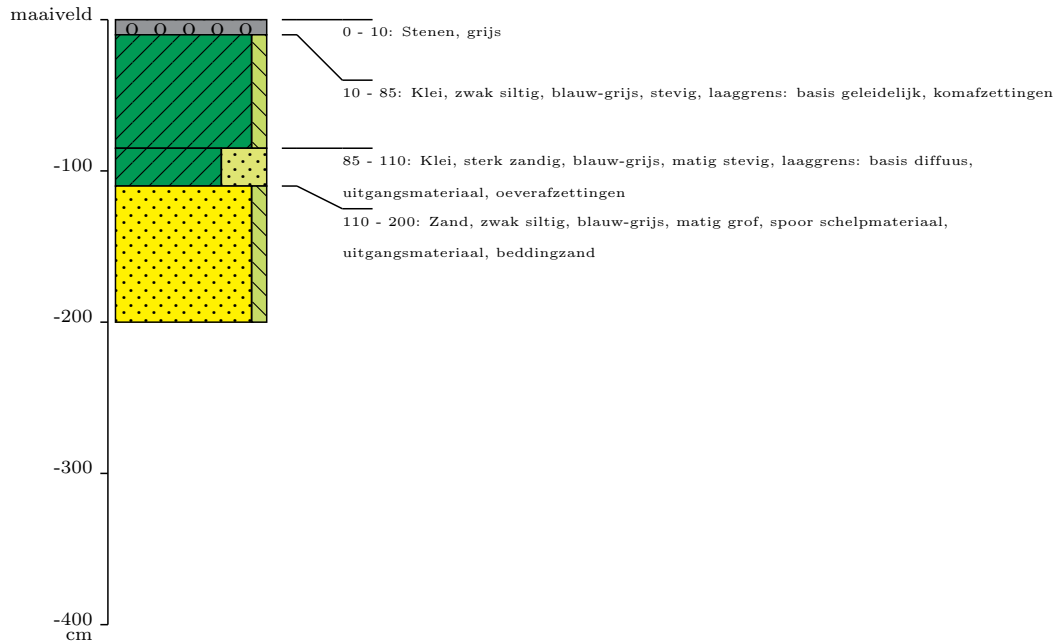
Profielkolom en - beschrijving

5272-006

Projectnummer: 5272
Projectnaam: Almkerk
Datum boring: 19-1-2023
Uitvoerder(s): FvP
X-coördinaat: 125381
Y-coördinaat: 420187
Maaiveldhoogte t.o.v. NAP (cm): 16

Type: Boring, handmatig
Boormethode: handmatig

Positiebepaling: differentieel GPS, nauwkeurig ± 1m
Coördinaatsysteem: Rijksdriehoekstelsel
Referentievlak: Normaal Amsterdams Peil
Maaiveldhoogtebepaling: Landmeting

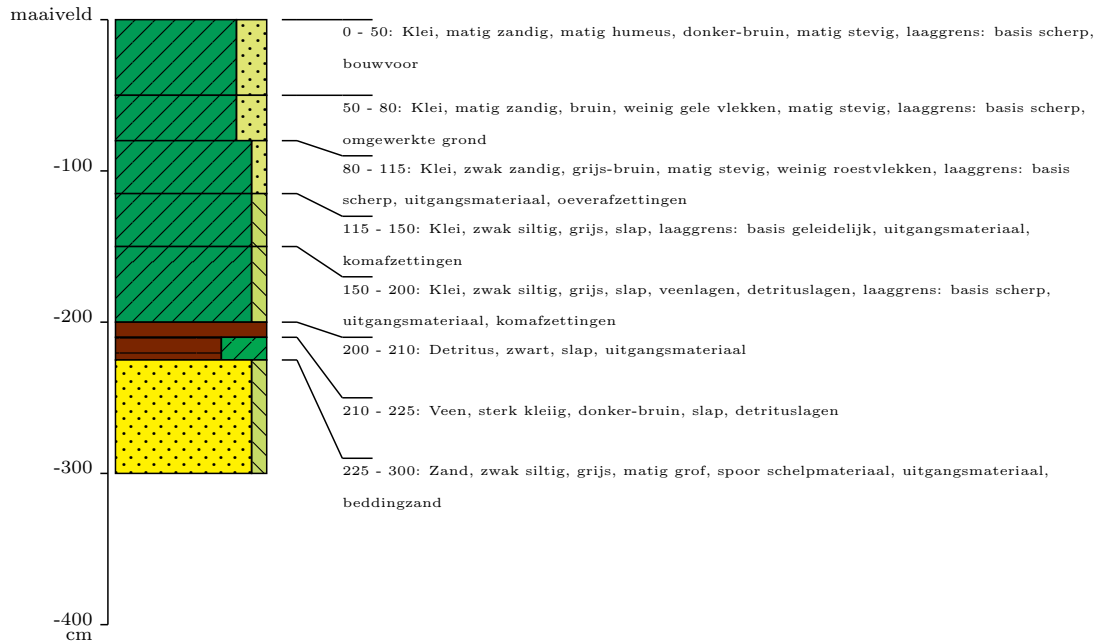
Profielkolom en - beschrijving

5272-007

Projectnummer: 5272
 Projectnaam: Almkerk
 Datum boring: 19-1-2023
 Uitvoerder(s): FvP
 X-coördinaat: 125420
 Y-coördinaat: 420109
 Maaiveldhoogte t.o.v. NAP (cm): 19

Type: Boring, handmatig
 Boormethode: handmatig

Positiebepaling: differentieel GPS, nauwkeurig ± 1m
 Coördinaatsysteem: Rijksdriehoekstelsel
 Referentievlak: Normaal Amsterdams Peil
 Maaiveldhoogtebepaling: Landmeting

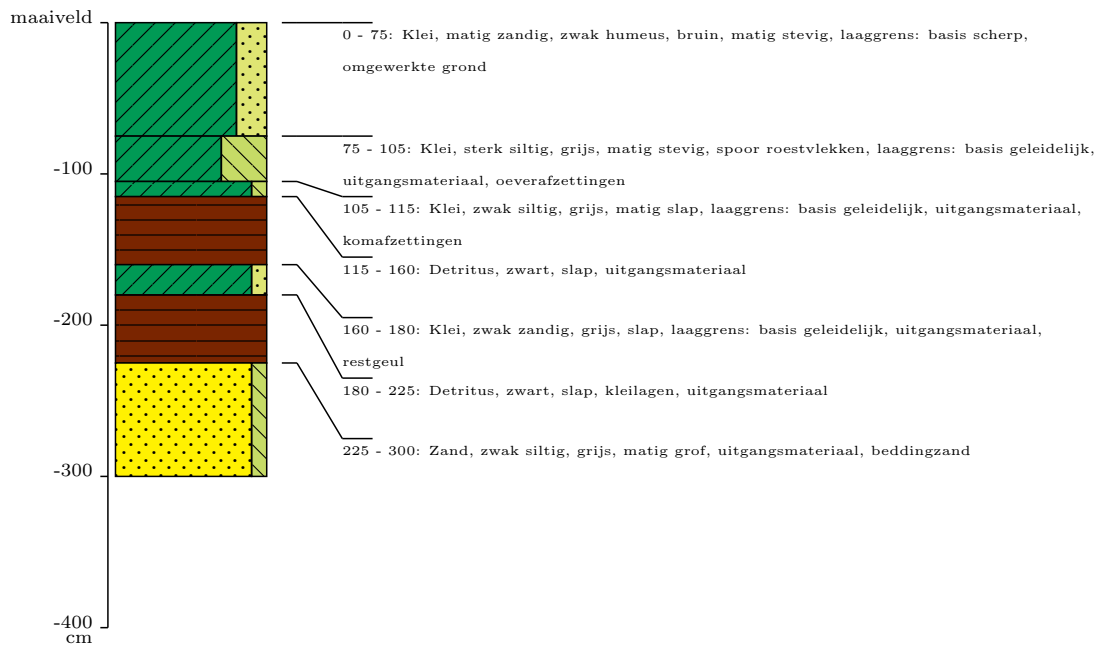
Profielkolom en - beschrijving

5272-008

Projectnummer: 5272
 Projectnaam: Almkerk
 Datum boring: 19-1-2023
 Uitvoerder(s): FvP
 X-coördinaat: 125385
 Y-coördinaat: 420100
 Maaiveldhoogte t.o.v. NAP (cm): 19

Type: Boring, handmatig
 Boormethode: handmatig

Positiebepaling: differentieel GPS, nauwkeurig ± 1m
 Coördinaatsysteem: Rijksdriehoekstelsel
 Referentievlak: Normaal Amsterdams Peil
 Maaiveldhoogtebepaling: Landmeting

LIGGING PLANGEBIED

LEGENDA

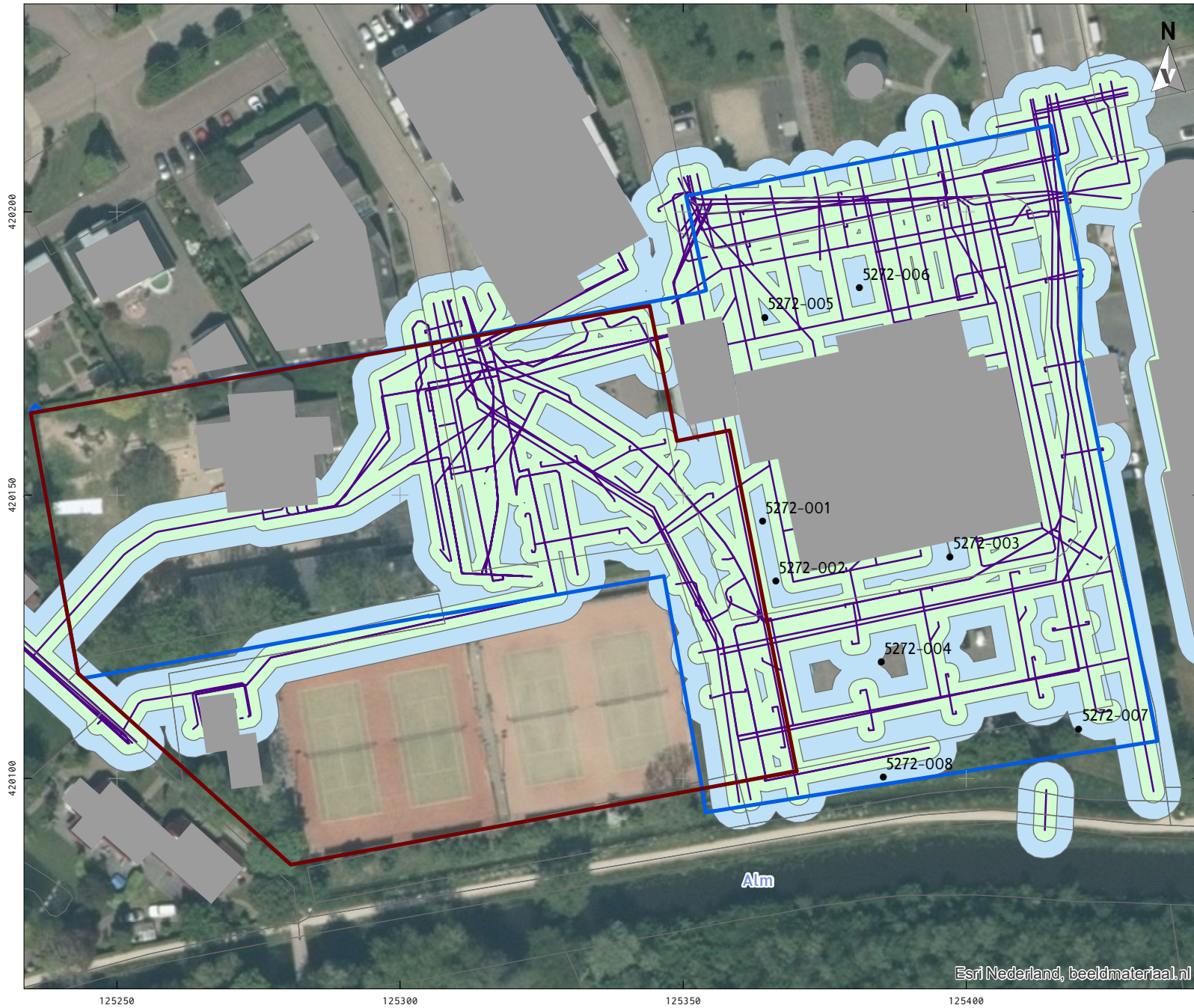
- Plangebied
- Bebouwing
- Water
- Overige topografie

Project: V22-5272:
BO IVO MFA Verlaat Almkerk
Rapport: 2407
Datum: Januari 2023
Bron: Top10NL, CC-BY Kadaster nov 2016

Tekenaar: FvP
Schaal: 1:20.000 / A4

0 200 m

BOORPUNTENKAART

LEGENDA

- Plangebied
- Bebouwing
- Water
- Overige topografie
- Boringen
- Eerder onderzocht
- Kabels en Leidingen
- 2 meter buffer rond de Kabels en Leidingen
- 5 meter buffer rond de Kabels en Leidingen

Project: V22-5272:
BO IVO MFA Verlaat Almkerk

Rapport:
Datum: Januari 2023

Bron: Top10NL, CC-BY Kadaster nov 2016

Tekenaar: FvP
Schaal: 1:1.000 / A4

0 20 m

VESTIGIA
Archeologie & Cultuurhistorie

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

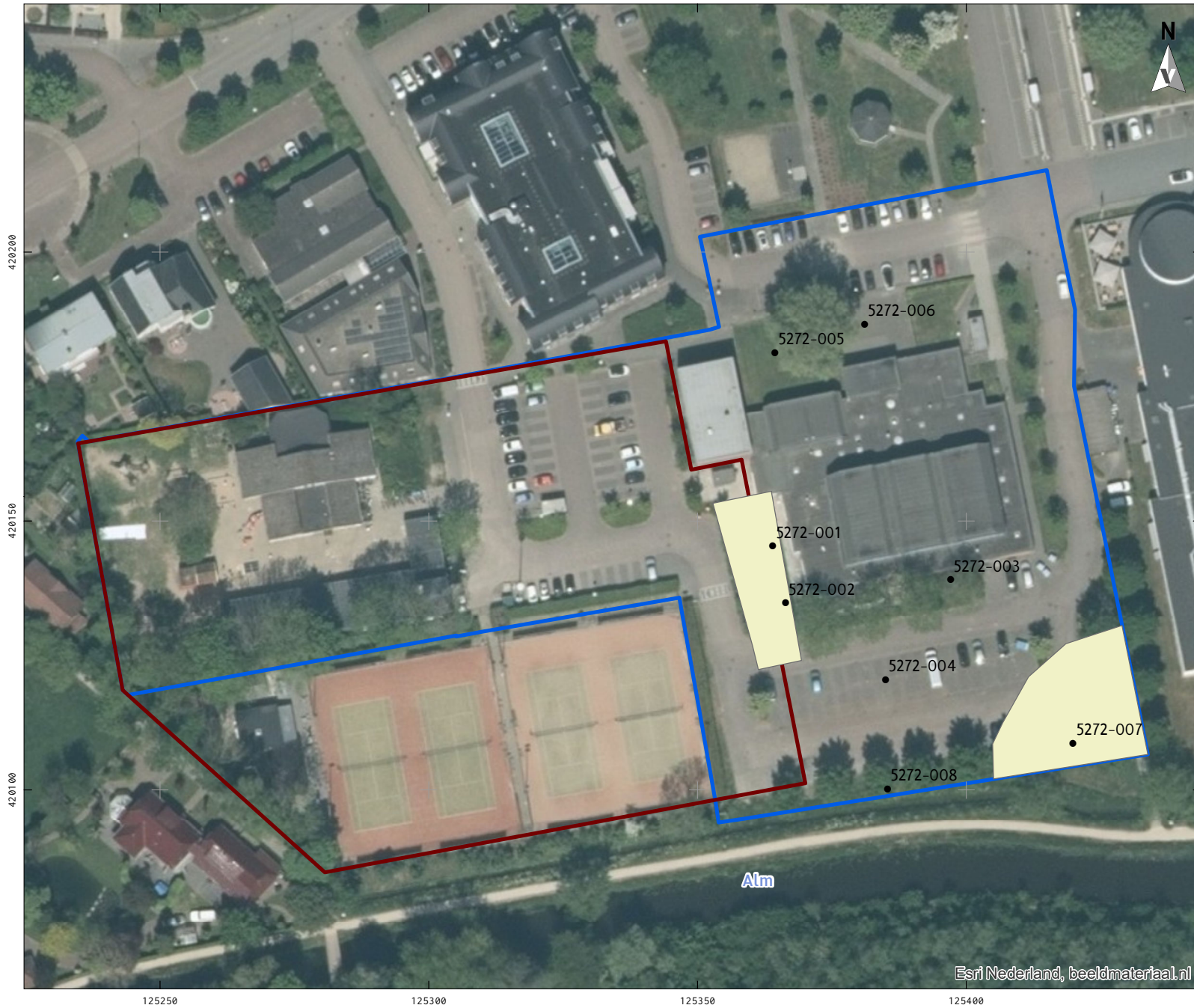
125250

125300

125350

125400

ADVIESKAART

LEGENDA

- Plangebied
- Bebouwing
- Water
- Overige topografie
- Boringen
- advies vervolgonderzoek
- Eerder onderzocht

Project: V22-5272:
BO IVO MFA Verlaat Almkerk

Rapport:
Datum: Januari 2023
Bron: Top10NL, CC-BY Kadaster nov 2016

Tekenaar: FvP
Schaal: 1:1.053 / A4

This text was set using the following freely available font software:

Allerta Copyright (c) 2010, Matt McInerney (<http://pixelspread.com>),
with Reserved Font Name Allerta.

Inconsolata_dz Copyright (c) 2006, Raph Levien (<http://www.levien.com>),
with Reserved Font Name <Inconsolata>.
Copyright (c) 2009, David Zhou (<http://blog.nodnod.net/>)
with Reserved Font Name <Inconsolata_dz>.

Molengo_Vestigia Copyright (c) 2007, Denis Moyogo Jacquerye,
with Reserved Font Name <Molengo>.
Copyright (c) 2011, Vestigia BV Archeologie & Cultuurhistorie (www.vestigia.nl),
with Reserved Font Name <Molengo_Vestigia>; available at www.vestigia.nl/fonts.

This Font Software is licensed under the SIL Open Font License, Version 1.1.
The license is available with a FAQ at: <http://scripts.sil.org/OFL>

Vestigia BV *Archeologie & Cultuurhistorie*
Spoorstraat 5
3811 MN Amersfoort
Nederland

Telefoon 033 277 92 00
E-mail info@vestigia.nl
Website www.vestigia.nl

K.v.K. Gooi- en Eemland 32078894

Erfgoedingenieurs

“Engineering the past, creating the future”

